

Replik om den "nya" företagsekonomi

En komplettering kan behövas.

Ake Sandberg kritiserar i ett inlägg i Ekonomisk Debatt nr 1/1977 min beskrivning i tidigare artiklar [Samuelson 1975 och 1976] av företagsekonomi som en neutral vetenskap. Han menar att företagsekonomi ensidigt tjänar kapitalägarnas intressen och pekar på att detta varit det dominerande perspektivet i företagsekonomiska läroböcker och andra fackböcker. Han efterlyser en ny företags- och arbetslivsvetenskap som är

användbar i löntagarnas och deras fackliga organisationers förhandling med kapitalägare och företagsledningar och — i en förlängning — i den löntagarstyrda, demokratiskt planerade ekonomien.

Sandberg återger i sin artikel min definition av den neutrala företagsekonomien. Jag vill stryka under att jag därmed avser att företagsekonomi avser studiet av resursomvandling i organisatoriska sammanslutningar (företag) där intres-

sentgrupper med olika mål och strävanden samverkar. Viktiga studieområden är då bestämningen av vad som skall utföras i organisationen och på vilket sätt de olika intressentgruppernas mål och strävanden inverkar på denna bestämning.

Företagsekonomi är neutral i och med att den studerar företag där de olika intressentgrupperna kan samverka men där deras inbördes maktrelationer kan variera. Hittills har ej heller en *hypotes* om att kunskaperna om ovanstående bestämningsfrågor består av en del som är oberoende av maktrelationerna kunnat förkastas.

Kritiken mot den neutrala företagsekonomi tar ej sikte på definitionen utan på att bestämningsfrågorna behandlats alltför ensidigt ur kapitalägarnas synvinkel. En framställning även ur andra perspektiv *esterlyses* och man förespeglar sig en *ny företagsekonomi*.

Det torde i och för sig vara ovedersägligt att ett kapitalägarperspektiv dominerar. I den mån som andra typer av relationer mellan intressenterna uppstår, där detta perspektiv inte är realistiskt, efterdras således andra beskrivningar och metoder. Rent principiellt bjuder företagsekonomi sådana metoder (studier av flermålssituationer har under det senaste decenniet varit tämligen omfattande även om de mer satt sina spår i den teoretiska litteraturen än i de grundläggande läroböckerna).

Framställningar av företagets verksamhet från olika utgångspunkter är viktiga i den mån de speglar olika samverkansformer. Löntagarperspektivet torde vara en aktuell utgångspunkt i samband med att löntagarna får större inflytande på företagets verksamhet baserad på lagstiftning och frivilliga överenskommelser. Här finns ett behov av *komplettering* av litteraturen. Från detta är emellertid steget ganska långt innan man kan börja tala om en *ny företagsekonomi*. Det skall innebära stora förändringar av innehållet i befintliga teorier och metoder för att man skall kunna hävda att en *ny vetenskap* bildats.

En bestämning av graden av förändring kan utgå dels från hur mycket av den befintliga kunskapen som är relevant i det nya perspektivet, dels hur mycket ny kunskap som det nya perspektivet genererar. I min första artikel gjorde jag ett försök att bedöma detta på basis av då befintlig litteratur avseende löntagarperspektivet. Min slutsats blev att bidraget till företagsekonomins kunskaper var minimalt. Framställningen avsåg mest utnyttjandet av företagsekonomiska kalkyler för att öka den egna gruppens andel av produktionsresultatet.

Ej heller i Sandbergs framställning finner man några direkta element som är ny kunskap för företagsekonomi. Det hävdas bara att ett annat perspektiv ger "en alternativ kokkonst". Å andra sidan hänvisas till pågående forsknings- och utvecklingsarbeten som naturligtvis kan leda till nya metoder och synsätt med stor inverkan på företagsekonomi. Det är värdefullt att arbeten pågår från olika utgångspunkter inom ett kunskapsområde, speciellt naturligtvis om man kan anta att ett traditionellt perspektiv medverkat till en snedsyn på verkligheten. Innan man har konkreta bidrag att presentera till ett befintligt kunskapsområde är det emellertid knappast motiverat att förespegla att man utvecklar eller har utvecklat en helt ny kunskapsmassa.

Sammanfattningsvis vill jag gärna markera en positiv inställning till arbetet med företagsekonomi från ett löntagarperspektiv och ser fram emot konkreta bidrag till en företagsekonomi avseende företags verksamhet med olika intressentrelationer.

Ekon dr Lars A Samuelson

Stockholms universitet och Pragmatic AB

Referenser

- Samuelson, L. A., [1975], "LO:s nya företagsekonomi?", *Ekonomisk Debatt*, årg 3, nr 7
— [1976], "Företagsekonomi för löntagare", *Ekonomisk Debatt*, årg 4, nr 4